

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. עשו מטלטלין שיור אצל עבד 2
- ב. ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה 2
- ג. קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובבכורים 4
- ד. ולכתוב עליהם פרוזבול 5
- ה. ולקנות עמהם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה 6
- ו. חמש רחלות גוזזות ... כל שהן ... מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות 7
- ז. אמר מטלטלי לפלניא כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלניא אפי' חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה כל דמטלטל אפי' ריחים התחתונה קני 9
- ח. המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי כולן מכורין 9
- ט. הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ... משום דלאו כרות גיטא 11
- י. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת 11
- יא. הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא 13
- יב. הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה 15
- יג. מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה 17
- יד. אמר נכסי לפלניא עבדא איקרי נכסי 18
- א. נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה 19
- ב. שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה 20
- ג. ושאין להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה 20
- ד. שני שמרות הן אמר זכו בשדה זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה 22

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קג.

א. עשו מטלטלין שיור אצל עבד

כבר התבאר במסכת גיטין דף ה: ודרף מב. ולעיל דף קמט: שהכותב כל¹ נכסיו לעבדו יצא לחירות, שהרי הוא בכלל הנכסים, וכל שאר הנכסים קנה וקנה עצמו בכלל כל הנכסים, אבל אם שייר מקצת נכסים בין קרקע בין מטלטלין, בין פירש השיור בין לא פירשו, בין היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר בין לא היו לו נכסים אחרים, ואפילו כתב לו עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני, לא יצא לחירות וגם לא קנה הנכסים,

וטעם הדבר משום דנט שחרור צריך שיהיה עניינו דבר הכורת בינו לבין אדוניו ולא ישאר לאדון בו זכות כמו בגט אשה, שספר כריתות קרייה רחמנא, לפיכך המשייר לעצמו אפילו כתב עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ ממקום פלוני או חוץ מטלית פלוני, אין זה כורת מכל, וכל הגט בטל, ומתוך שאינו נט אין העבד משוחרר, וכיון שאינו משוחרר גם מן הנכסים לא קנה כלום, וכן כל כיוצא בזה.

ב. ולא עשו מטלטלין שיור אצל כתובה

כבר התבאר לעיל דף קלב. שהכותב כל² נכסיו³ לבניו, או בריא שהקנה להם בקניין⁴, ונתן לאשתו עמהם קרקע כל שהו או דקל לפירותיו או פירות

¹ שו"ע ונו"כ שם נו

² שו"ע ונו"כ אבהע"ז קו א

³ כתבו הח"מ (סק"א) והבי"ש (סק"א) דכותב לאו דוקא, שאם הוא שכ"מ סגי כאמירה ואם הוא בריא צריך קנין, ועי' ביי"ש (סק"ג) שלדעת הרי"ף לא מהני בבריא, ואף לדעת הרמב"ם לא הפסידה כתובתה אלא משום דלא מפקינן ממונא מספיקא, ואם תפסה תליא בפלוגתא אם מהני תפיסה בספיקא דגמרא, ובבאה"ט (סק"ג) כתב בשם כנה"ג דלעולם היא נקראת מוציא, דאוקמא נכסים בחזקת יורשים, ועי' אבן האזל (פ"ו מה' זכיה ה"ט).

⁴ בשו"ע כתב לבניו בין זכרים ובין נקבות, והוא מלשון הרמב"ם, והטור הביא בשם הרשב"ם דה"ה אם חילק בינה ובין אחרים, וסיים דלא נהירא לא"א ז"ל, דסובר הרא"ש דוקא אם עשאה שותף בין הבנים דיש לומר משום כבוד שעשה לה ויתרה על כתובתה, אבל כשהילק עם אחרים מה כבוד עשה לה, ויכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי שלא מחיתי, וכתב הב"י שמלשון הרמב"ם שנחת לפרש בין זכרים ובין נקבות, משמע דס"ל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

מחוברים הצריכים לקרקע⁵, ושתקה כשנודע לה ולא מיחתה⁶, איבדה זכותה לגבות עיקר כתובה ותוספת מנכסים שחילק⁷. אבל לא הפסידה נדונייתא⁸.

כתב לאשתו⁹ רק מטלטלין¹⁰, או ששייר לעצמו קרקע כל שהו, ולאחר תקנת הגאונים שכתובה נגבית גם ממטלטלין, הוא הדין אם שייר לעצמו מטלטלין, כתובתה קיימת. שהרי היא אומרת ממה ששייר אני גובה, ומתוך שתרד למה ששייר תרד לשאר נכסים ותטרף. ויכולה לגבות כל כתובתה אף יותר ממה ששייר לעצמו, שמתוך שתרד לגבות ממה ששייר תגבה גם משאר נכסים.

כהרא"ש, ונראה דבנקבות איירי שהן היורשות במקום שאין בנים, אבל כשיש בנים אפשר דדמיא לאחרים, וצ"ע.

⁵ בשו"ע שגם אלה בכלל קרקע כל שהו.

⁶ כן הוא בשו"ע, וכתב בח"מ (סק"ג) אף על פי שלא חילק בפניה, וה"ה אם קיבלה בפירוש ונתרצתה למעשיו, אף על פי שלא כתב כלום, וסיים דאפשר שאפילו לא חילק כל נכסיו מהני אם קיבלה, וכמ"ש הרמ"א (בסעיף ב) שאם אמרה אין (הן) צריכה לקיים, ובב"ש (סק"ד) כתב שלדעת רש"י דוקא כשמחלק בפניה, ולדעת בעל המאור והעיטור דוקא כשהיתה שם וקיבלה, ועיי"ש שתמה על הרמב"ם (פ"ו מה' זכיה ומתנה ה"ט) מנ"ל דבנודע לה ושתקה סני, ואם נאמר דלר"נ שפסק כר' יוסי סני בכך, א"כ אפילו לא נתן לה כלום ושתקה מהני, וכמ"ש הרמ"א להלן בשם הראב"ן.

⁷ היינו שאינה יכולה לגבות מנכסים שחילק לשאר בניו, אבל מנכסים שיבאו לו אח"כ יכולה לגבות (וכתב בשו"ע שאפילו באו לידו מנכסים אלה, כגון שמת אחד מבניו וירשו, גובה מהם), ומ"ש איבדה כתובתה נראה משום דסתמא דמשנה בשכ"מ איירי ואין דרך שיבאו לו נכסים אחרים. כתב בפת"ש (סק"א) בשם ישועות יעקב דמנכסים שמכר קודם לכן יכולה לגבות (כדין משועבדים) שלא מחלה אלא על נכסים אלה שחילק, עיין שם. כתב הט"ז (בסימן קו סק"ז) עפ"י מ"ש בשו"ע (שם סעיף ה), שאם הוברר הדבר שנתכוין בזה כדי להפסידה כתובתה, לא הפסידה כתובתה, עיין שם, ועי' להלן.

⁸ רמ"א וביאר הבי"ש (סק"ה) דדוקא בכתובה ותנאי כתובה מקילין, אבל נדוניא דינו כחוב, ואם קבלה עליה הוי מחילה אף על הנדוניא שאינה בעין (אבל מה שהוא בעין פשיטא דלא הוי מחילה, שהרי הוא שלה ואין זה מדין גביה), וכ"כ באה"ט (סק"ה) בשם הרש"ך, וכתב עוד שלגבי תוספת שלישי, דעת הרשב"ם דהוי כנדוניא ולדעת המהרי"ט דינה כעיקר כתובה, וציין לדברי הרמ"א בסימן ק (סעיף ה) שכתב דהוי כנכסי צאן ברזל ולא כתוספת, וביארו האחרונים שהוא מטעם שהוא מוחזק בנדוניא, והוי כנדוניא, ולפי"ז מה שאמרו תוספת, היינו מאה זקוקין.

⁹ שו"ע ונו"כ שם ב

¹⁰ מלשון השו"ע, שהוא מדברי הרמב"ם, שכתב לה עמהם, נראה דאיירי שלכולם לא חילק רק מטלטלין, ואפ"ה לא איבדה כתובתה, משום שבמה שנתן לה מטלטלין אין זה כבוד לה כל כך שבגלל זה תמחול על זכותה, וע"כ איירי שלא היה לו קרקע בכלל, שאם היה לו קרקע ולא חילק רק כל המטלטלין שיש לו פשיטא שלא מחלה, שהרי יש לה ממה לגבות, אבל בגמרא בעובדא דפלגא לברת משמע שלבניו חילק כל קרקעותיו ולה נתן רק מטלטלין, וכ"כ בפרישה, והב"י כתב שלאחר תקנת הגאונים שכתובה נגבית ממטלטלין, ה"ה אם נתן לה מטלטלין הוי כנתן לה קרקע, אבל הדי"מ והב"ח חולקים, וכתב הח"מ (סק"ד) שאם נתן לבניו קרקע ולה מטלטלין לכו"ע לא אמרינן דמחלה וכ"כ הבי"ש (סק"ו).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובנכורים

כבר התבאר במסכת קידושין דף כו. ולעיל דף כז. שהקוצר את שדהו¹¹, לא יקצור את כל השדה, אלא יניח מעט מן היבול בקצה השדה עבור העניים. ומצות פאה נוהגת בתבואה, בכרם, ובשאר אילנות שפירותיהם מבשילים כאחד ונלקטים כאחד. ומן התורה אין לפאה שיעור, אבל חכמים קבעו לה שיעור: אחד משישים. קרקע¹² כל שהוא חייבת בלקט שכחה ופאה¹³, כלומר שאם יש לו אפי' משהו קרקע וזרע בה חייב להשאיר פאה, ואפילו היתה של שותפין שנאמר (ויקרא כג פסוק כב) קציר ארצכם אפילו של רבים.

אולם דוקא בצמח בה שבולת אחת¹⁴, וממנו יצאו כמה שבולות, וקצר אחת מהן¹⁵, חייב להשאיר פאה, שאם לא כן הרי אין חייב בפאה עד שיקצור שבולת אחת. וכן אפי' אין לו קרקע כלל רק קנה קמה כל שהוא¹⁶, מחברו בלי קרקע ג"כ חייב בפאה ובלבד שיהא שם לקצור ב' פעמים כנ"ל וכן עציץ נקוב חייב בפאה¹⁷.

כל מתנות העניים¹⁸ האלו אינן נוהגות מן התורה אלא בארץ ישראל כשקדושתה עליה, כתרומות ומעשרות¹⁹, הרי הכתוב אומר (שם) ובקצרכם את קציר ארצכם (דברים כד פסוק יט) כי תקצר קצירך בשדה, וכבר נתפרש בגמרא שהפאה נוהגת בחוצה לארץ מדבריהם, וי"א²⁰ שאינו אלא במקומות המוכים לארץ ישראל ולא בכל חו"ל. וכן נוהגת מדבריהם בזמן הזה, וכ"ז במקומות שיש עניי ישראל שיבואו לקחת

¹¹ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק א הלכה א

¹² רמב"ם שם פרק ב הלכה ג

¹³ מנ"ח מצוה תקצ"ב

¹⁴ דרך אמונה שם לה מירו' פ"ג והביאוהו כל הראשונים כאן ובקדושין כ"ז ובב"ב כ"ז ובסמ"ג ל"ת רפ"ד ובכו"פ פנ"ב

¹⁵ כן נראה דדוקא אם קצר א' מהן אבל אין חייב לקצור כן ואם רצה יקצור כל השבולת למטה ויהא פטור מפאה. דרך אמונה ציון ההלכה שם קח

¹⁶ דרך אמונה שם ימרו' שם ודלא כתפא"י פ"ג מ"ה בשם לחם שמים ולכאו' ה"ה לענין לקט ושכחה א"צ שיהא לו קרקע וכן לפרט ועוללות מיהו לענין שכחת עומרים

¹⁷ ערוה"ש ב יח

¹⁸ רמב"ם שם פרק א הלכה יד

¹⁹ חזו"א שביעית סי' ז' סקכ"ה ובמעשרות סי' ז' סק"י וכן בהדיא בחינוך מצוה רמ"ז רכ"א תקצ"ב ודלא כמנ"ח רט"ז שפקפק ע"ז. עיין דרך אמונה ציון ההלכה שם קלו

²⁰ ב"י וש"ך יו"ד סי' של"ב, וכן הכריע בחזו"א שביעית סי' ז' סקל"א ד"ה לדעת הגר"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

שאם לא כן גם בא"י אין צריך להניח²¹. ויראה לי שהוא הדין לשאר מתנות עניים אלו שכולן נוהגות בחוצה לארץ מדבריהם.

ד. ולכתוב עליהם פרוזבול

כבר התבאר במסכת גיטין דף לו. ולעיל דף כז. שאין כותבין²² פרוזבול אלא על הקרקע²³, לפיכך צריך שיהיה ללוה קרקע אפילו כל שהוא.

עצין נקוב²⁴ של הלוה כותבין עליו פרוזבול ואפי' מונח ע"ג יתדות באויר אף על פי שאין מקום היתדות שלו, וי"א²⁵ שאפי' אם גם היתדות אינן שלו, אבל עצין שאינו נקוב אינו מועיל²⁶.

אם אין קרקע ללוה²⁷ מזכה לו המלוה²⁸ על ידי אחר, כל שהוא בתוך שדהו אפילו קלח²⁹ של כרוב³⁰, ואפי' מזכהו במתנה ע"מ להחזיר³¹, אולם אם

²¹ יו"ד שלב

²² רמב"ם שם הלכה יט, שו"ע ונו"כ שם כב

²³ ויש בזה ב' טעמים דרש"י פי' הטעם דאין דרך להלוות למי שאין לו קרקע כדי שיהא בטוח בחובו ומילתא דלא שכיחא לא תקינו ב"י רבנן ואפי' קרקע כל שהוא ראוי לנכות בו כל חובו דגבי והדר גבי, והר"ש פי' בפ"י דשביעית מ"ו הטעם משום דקרקע נחשב כגבוי משום דשעבוד חל על קרקע לפי שהקרקע אין יכול להשמיט ולהצניע תי"ט אף על גב דגם על עצין נקוב כותבין צ"ל דלא פלוג רבנן כ"כ תו' בב"ב כ"ז א' ובגיטין ל"ז א' ועי' בר"ש שאין דעתו דהטעם משום שיכול להבריחו, ונ"מ בין ב' הטעמים אם הי' ללוה קרקע בשעת כתיבת הפרוזבול ובסוף שנת השמיטה אינו בידו לדעת רש"י מהני אבל לדעת הר"ש צריך שיהא לו בסוף השמיטה שיהא נחשב כגבוי ואם בשעת ההלוואה הי' לו קרקע ובשעת כתיבת הפרוזבול אין לו הקרקע לכו"ע לא מהני.

²⁴ שו"ע ונו"כ שם

²⁵ חי' הרשב"א גיטין ל"ז א' וכ"כ הרא"ש שם

²⁶ אא"כ השאלו מקום להניחו עליו כדלהלן בתנור וכיריים

²⁷ כגון בחורי ישיבה שאין להם קרקע משלהם כלל ואף שייחד לו חדר כדי ללון ולהניח הפציו אין זה נחשב לקרקע המושאלת לו, כיון שאין לו היתר להשתמש בחדר לשאר שימושים אלא רק ללון ולהניח הפציו וכדו', ועל כן אינו מוגדר כהשאלת הקרקע, אלא כהיתר שימוש מוגבל לדברים מסוימים (ודלא כסוברים שהוי כהשאלה גמורה)..

²⁸ או כל בעל קרקע אחר

²⁹ או עין או ענף אחר

³⁰ שמועל בקרקע כל שהוא אולם עי' בריטב"א ור"ן גבי מנה אסיכי שכתבו דסיכי לא חשיבי וכ"כ רמב"ן בחד שינויא אבל הרשב"א כתב תי' אחר.

³¹ נמוקי' כאן. וכתב הר"ן ואף על גב דבודאי לא ניהא לי' מ"מ כיון שעיקרו זכיה אף על גב שיוצא לו ממנו חובה מהני והרא"ש כתב מפני שבפרוזבול הקילו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

הלוח בפנינו ואומר שאינו רוצה לזכות בקרקע של חברו אין מזכין לו לאדם בעל כרחו³². וי"א³³ שמזכים והוא מן הקולות שהקלו בפרוזבול. השאלו או השכירו³⁴ מקום לתנור או לכירה, או לכל חפץ אחר להניחו שם ואפילו עציץ שאינו נקוב או נר³⁵, כותבין עליו פרוזבול. היתה לו שדה ממושכנת כותבין עליה פרוזבול. מאחר וקשה לגשת לביה"ד, התקין הגאון העצום בעל החקרי לב נוסח מיוחד המוסר את הדברים בפני עדים לבי"ד חשוב. וזהו אופן וסדר עשיית פרוזבול המלוה מכין שטר פרוזבול, ומעמידים שני עדים כשרים שומרי מצוות, ורצוי שלא יהיו קרובים, ויזהרו העדים שהתאריך יהא מדוייק. אין צורך לפרט שמות האנשים שחייבים לו, ואם רוצה להחמיר על עצמו ולפרט שמות החייבים לו – יכול לרשום שמם מאחורי שטר הפרוזבול. אחד העדים מכין מטפחת, והמלוה תופס את המטפחת ואומר: "אתם העדים, קנו ממני קנין גמור ושלם שאני מזכה על ידכם קרקע כל שהוא לכל אחד מבעלי חובות שחייבים לי (ולאשתי) שאין להם קרקע". אחר שעזב את המטפחת ממשיך ואומר: הווי עלי סהדי שאני מוסר כל חוב שיש לי (ולאשתי) לביה"ד של עיה"ק... ת"ו הרה"ג... הרה"ג... הרה"ג... שאגבנו כל זמן שארצה. העדים חותמים על שטר הפרוזבול ומוסרים אותו למלוה שיראנו ללוח בעת גבית החוב.

ה. ולקנות עמהם נכסים שאין להם אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

³² רמ"א ש מהר"ן

³³ מאמר מרדכי שביעית פסקי הלכות סימן כג

³⁴ בתש"ו מהרי"ט ח"א סי' ס"ה וציין לו רעק"א בשו"ע ס"ל שאפי' לא עשה בו קנין אלא משתמש ברשות הבעלים אך בריטב"א החדשות ד"ה ואוקימנא דדוקא אם עשה בו קנין ועי' שכ"כ ע' צ"ו.
³⁵ ירו' שביעית פ"י ה"ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

עוד התבאר לעיל שם: שקרקע כלשהו מקנין אנבו מטלטלין הרבה³⁶. ואינו צריך לסיים מקום הקרקע, ואפילו אין ידוע לנו בודאי שיש לו קרקע³⁷, ויש אומרים שאף אם ידוע לנו בודאי שאין לו, אם כתב שיש לו מועיל³⁸.

ו. חמש רחלות גוזזות ... כל שהן ... מנה ופרס ובלבד שיהו מחומשות

מצוות ראשית הגז נאמרה בפרשת שופטים (דברים יח פסוק ד) וראשית גז צאנך תתן לו³⁹.

³⁶ שו"ע חו"מ רב ז, קיג ב.

³⁷ רמ"א שם בשם הרשב"א, אבל אם ידוע לנו בודאי שאין לו אינו יכול להקנות, וכתב הרשב"א שאם האנשים הרגילים אצלו אינם יודעים שיש לו, אמרינן מסתמא אין לו, אא"כ כתב בשטר דלא כטופסי דשמרי, דהוי כאילו מעיד על עצמו שיש לו ומועיל שנאמן על עצמו לחייב וליתן ולשעבד, ועי' בנה"ג שדן בדין שטר שכתוב בו שהקנה לו מטלטלין אנב קרקע.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם קיג ב, דהודאת בע"ד כמאה עדים דמי, אלא שסיים השו"ע לחובתו, ונראה מדברי התוס' והרא"ש שם דרק לחובתו, דהיינו בנדון דסימן קיג שמשעבד למלוה מטלטלין אנב קרקע, וכן כתב הרא"ש שם שפשט המנהג שלא לדקדק אם יש לו קרקע, לפי שרוב המקנים מקנים לחובתם ליתן או לשעבד נכסיהם וסמכינן אהודאתם. אבל לפי המנהג שהביאו התוס' והרא"ש שם לאו משום הודאת בע"ד הוא אלא לפי שאין לך אדם שאין לו ד"א קרקע לקברו או בא"י. ועי' בש"ך סימן לז ס"ק כו שנראה דדוקא לחובתו נאמן, אבל אינו נאמן לטרוף מלקוחות, ויש לעיין לגבי סתם קנין אם זה בכלל לחובתו. ומבואר בסימן קיג שיכול הלוקח להקנות למוכר קרקע כדי שיקנה לו אנבה. פתחי חושן שם פרק ט הערה ח.

³⁹ ורוב הלכותיה בוארו כאן. ובואר ענינה באר היטב בספר הנפלא גז צאנך למהרמ"מ רוזנר. ורבים מהדברים נלקחו מספר זה, ומדרך אמונה לגר"ח קניבסקי ח"ד (ביכורים פ"י), והביא גם הוא הרבה מהספר הנ"ל, עי"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כל מי שיש לו לפחות חמשה⁴⁰ כבשים⁴¹ בין זכרים⁴² בין נקבות⁴³ בין קטנים-טלאים בין גדולים, בכל פעם⁴⁴ שגוזזן חייב לתת מן הצמר מתנה לכהן. ואין מצוה בהפרשה⁴⁵.

אין חיוב במצוה זו אלא בחמש צאן שהמשקל של הצמר של כל אחד מהם לפחות שנים עשר סלע שהוא כ-240 גרם (ויתן כ-480 ג' בגלל פחת הרחיצה)⁴⁶ וסך הכל משקל כל הגיזה שלהן לפחות ששים סלעים (1200 ג' וכנ"ל קודם ליבון 4800 ג')⁴⁷ ואם אחד מהם פחות ממשקל י"ב סלעים, אע"פ שמשקל סך כל הצמר של חמשת הכבשים ששים סלע או יותר, פטור⁴⁸. שיעור הנתינה: בשו"ע נאמר "מי שיש לו הרבה גיזות ורוצה לחלקם להרבה כהנים, יתן לכל אחד מהם צמר אפילו כשהוא מטונף לפחות בכמות שלאחר שילבננו הכהן יהא בו משקל חמשה סלעים"⁴⁹ שראוי לעשות בו בגד קטן⁵⁰ שהיא מתנה המועלת⁵¹ וי"א דהוא שיעור הנתינה תמיד⁵², ומ"מ יחמיר

⁴⁰ שו"ע שלג ט כבית הלל חולין פ"א משנה ב' קלה. וגמ' קלו. ונלמד שנא' (שמואל א' כ"ה) חמש צאן עשויות – שמעשות את בעליהם למצוה ודלא כבית שמאי הסוברים שתיים, ודלא כר"ף הסובר ארבע צאן – כ"ב הרא"ש ובה"ג וב"י בס"י שלג.

⁴¹ שנאמר בתורה בטעם המצוה "כי בו בחר וגו' לעמוד לשרת", ודבר הראוי לשרת היינו כבשים-רחלים שצמרן ראוי לעשות ממנו תכלת לבגדי כהונה – רבי יהושע בן לוי בחולין קלו. וברע"ב פ"א מ"א ד"ה אלא הביא את ההו"א בגמרא – ראה שם בתויו"ט ורש"י במשנה חולין קלה. גם הביא את הלימוד בהו"א ובנוסח אחר, – עיין ברעק"א על המשנה שם.

⁴² במאירי כתב דדוקא נקיבות שראוי לבגדים וכ"כ בפיה"מ לרמב"ם מהדו"ק – כ"ב הר"י קאפח על פיה"מ וכתב שחזר בו הרמב"ם במהדו"ב – ראה צהה"ל סקס"א.

⁴³ שו"ע שלג ב והנקבות עדיפות שצמרן רך יותר (חולין קלו). – גר"א שלג ב' ובדמשק אליעזר שם.

⁴⁴ חינוך תקח. אפילו גוזזן מאה פעמים – רש"י קלה. ד"ה ראשית.

⁴⁵ תוס' ב"ק סו.

⁴⁶ גז צאנך עמ' לא מזו וקמ, ודרך אמונה פו ופח

⁴⁷ חולין קלו: כחכמים בחולין פ"א משנה ב' קלה ודלא כרבי דוסא בן הרכינס הסובר שמשקל כל אחד צ"ל שלושים ושבע וחצי סלעים, וס"ה כל החמשה משקלם מאה שמונים ושבע וחצי סלעים

⁴⁸ שו"ע שלג ט, ודלא כרא"ש ושאר ראשונים דס"ל דחייב כבר על משקל שש סלעים דרך אמונה פו, וצהה"ל שם

⁴⁹ ביהודה שהן עשר סלעים בגליל – משנה שם, דהיינו 100 גרם, ויתן 200 ג' שאהרי הליבון ישאר 100 ג' – גז צאנך המובא בדרך אמונה שם סקקי"ז

⁵⁰ דהיינו האבנט של הכהנים חולין קלה וברש"י שם

⁵¹ לפי שהזכר בפסוק לשון נתינה – תתן לו (דברים י"ח) – חולין פ"א משנה ב' קלה. שו"ע שלג יג

⁵² 100 ג' וכנ"ל – גז צאנך עמ' קיב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כרמב"ם⁵³ ויתן לכהן אחד מששים מכל מה שגזז במשקל⁵⁴ וי"א דא' מששים הוא השיעור הנתינה תמיד⁵⁵ ומדאורייתא סני בכל שהוא⁵⁶. וי"א דהשיעור הנ"ל הוא מדאורייתא כשיש לו⁵⁷.

ז. אמר מטלטלי לפלניא כל מאני תשמישתיה קני לבר מחטי ושערי כל מטלטלי לפלניא אפי' חטי ושערי ואפילו ריחים העליונה קנה לבר מריחים התחתונה כל דמטלטל אפי' ריחים התחתונה קני

הנותן⁵⁸ מתנה מטלטלין שיש לו זכה המקבל בכל כלי תשמישו⁵⁹, אבל לא באוכלין וסחורות, ולא שטרות⁶⁰, ואם אמר כל המטלטלים שלי, נוטל הכל חוץ מדברים הקבועים. כגון ריחים התחתונה וכיוצא בהם שהרי היא מחוברת לארץ⁶¹, ואם אמר כל המטלטל נוטל אף הריחים התחתונה.

ח. המוכר את העיר מכר בתים שיחין ומערות ומרחצאות ובית הבדין ובית השלחין אבל לא את המטלטלין ובזמן שאמר

⁵³ ביכורים פ"א א

⁵⁴ וי"א בשווי כגון צמר טוב ששווי א' מששים של שווי הרע השוקל יותר, – הגר"ח"ק בדרך אמונה סק"ח בשם הרדב"ן ח"ה רח"צ, ואף שהשו"ע השמיטו כתב הגר"א יב שהסכים בזה

⁵⁵ דרך אמונה סק"ח וסקק"ג שכתב שהשו"ע פסק כרמב"ם שיתן א' מששים, ודייק בן מדברי השו"ע שכתב שיתן ה' סלעים רק "מי שיש לו הרבה ניזות", וכן ממש"כ בסעיף ט שחייב רק ביש לו גיזה בששים סלעים, עי"ש, ומ"מ צ"ע דאין זה מפורש בשו"ע ועי"ש בהה"ל דאין בזה עין יפה דאינו שכיח

⁵⁶ ש"ך שם ס"ק י וכן משמע ברבינו יהונתן בר"ן ובתוס' הרא"ש קלז:

⁵⁷ חזו"א יו"ד ריד בס"פ ראה"ג, ועיין בזה בבאה"ה"ל ד"ה שנאמר וד"ה ואין

⁵⁸ שו"ע ונו"כ רמח"י

⁵⁹ שלשון מטלטלין מסתמא אינו משמע אלא כלי תשמישו, וכתב הש"ך שגם ס"ת אינו בכלל, ובשם המבי"ט כתב שאף שאר ספריו לא קנה.

⁶⁰ רמ"א סימן סו סעיף מב, ואם אמר כל מטלטלין משמע מדברי הש"ך שם בשם הרשב"א דאף שטרות בכלל, ועי' פעמוני זהב סימן ס סעיף א שהאריך בדין זה אם שטרות בכלל מטלטלין.

⁶¹ ובכנה"ג הביא מחלוקת הראשונים בדברים הקבועים שאפשר לסתורם אם הם בכלל מטלטלים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

היא וכל מה שבתוכה אפילו היו בה בהמה או עבדים הרי

כולן מכורין

כבר התבאר לעיל דף סח. שהמוכר את⁶² העיר מכר בתים, והצירות, בורות שיחין ומערות, מרחצאות, שובכות, בית הבדים ובית השלחין⁶³ שבה, ואת הסמוכין לה, ואת החורשין⁶⁴ המוקפין לה, וגם השדות הידועים שהם שייכים להעיר, ואת הביברין של חיה ועופות ודגים שביניהם כנגדה אף על פי שרחוקים ממנה, אבל לא מכר המטלטלין שבתוכה⁶⁵. ואפי' תנורים וכירים המטלטלין.

ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך הרי כולם מכורים, ואפילו בהמה ועבדים ושאר כל המטלטלים שבה⁶⁶.

בין כך ובין כך לא מכר את התכשיטין ולא חתיכת בקעה הגדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קצת שיש הפסק צונמא כלומר סלעים קשים בנתיים⁶⁷. שאינם שייכים לה כלל, ולא את בנותיה כלומר הכפרים הסמוכים, ולא את החורשין המוקצים ממנה והם הרחוקים ממנה, ולא את החלק שיש לה בים ולא את החלק שיש לה ביבשה, ולא את ביברי חיה ועופות ודגים שאין פניהם כנגדה.

⁶² שו"ע ונו"כ שם ד

⁶³ כולל שדה בית הבעל וגם גינות דשניהן נקראין כן, שדות על שם שצריכים מים הרבה וכתוב [אויב ה' י'] שולח מים על פני חוצות. גינות על שם שנאמר [שיר השירים ד' י"ג] שלחך פרדס רמונים, שמשלחין פירות בכל שנה, כן כתב המגיד משנה [פכ"ח] [פכ"ו] דמכירה [ה"א]. ולכאורה היה נראה דאינו בכלל שדות, מדכתבו הרמב"ם [שם] והטור [סעיף ו'] והמחבר כאן אחר זה, שדות הידועות לה, וצ"ל דשדות בית הבעל יש להן שם בפני עצמן, ושדות שבסמוך איירי משאר שדות. סמ"ע שם יט

⁶⁴ פירוש, יערים שסביבות העיר. סמ"ע שם כ

⁶⁵ ואיתא פלוגתא במשנה פ' המוכר את הבית אי מכר את הסנטר ועיין בש"ס מאי סנטר ופסק הרי"ף דליתא לדרשב"ג וכ"פ הרמב"ם וברטנורא בפ"י המשנה. ש"ך שם א. רמב"ם בפ"י וכ' דסנטר הוא שומר העיר דלישנא דקאמר באני נדחק שם בגמ' מאד לומר איפוך דברי ר' יהודה והא כדאי' וס"ל כרשב"ג בחדא ופליג בחדא ועוד דסוגיא בכ"מ דסנטר גברא כמ"ש בגמין פ' ב' ל"ש סנטר כו' ובתוספתא וירושלמי פ"ה דב"מ עכו"ם שנעשה סנטר ובב"ר ושאר מקומות. ביאור הגר"א שם ו

⁶⁶ סמ"ע שם כא. דנהי דלחצר אינן בטילין מיהו לעיר לגודל כמותה בטלין אצלה ונכללין בה כשאמר מה שבתוכה דכן דרך לפעמים למכור עמה כל המטלטלין. ערוה"ש שם ד

⁶⁷ ומשו"ה אינה נמכרת עם העיר, אף שבקעה הגדולה הסמוכה לעיר נמכרת עמה, זו שהופסקה בצונמא ממנה לא נחשב מן העיר. סמ"ע שם כב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא בתרא

ט. הכותב כל נכסיו לעבדו יצא בן חורין שייר קרקע כל שהוא לא יצא בן חורין ... משום דלאו כרות גיטא

כבר התבאר במסכת גיטין דף ח: ודף מב. ולעיל דף קמט: שהכותב כל⁶⁸ נכסיו לעבדו יצא לחירות, שהרי הוא בכלל הנכסים, וכל שאר הנכסים קנה וקנה עצמו בכלל כל הנכסים, אבל אם שייר מקצת נכסים בין קרקע בין מטלטלין, בין פירש השויר בין לא פירשו, בין היו לו נכסים אחרים חוץ מאלו ששייר בין לא היו לו נכסים אחרים, ואפילו כתב לו עצמך וכל נכסי קנויים לך חוץ מדבר פלוני, לא יצא לחירות וגם לא קנה הנכסים,

וטעם הדבר משום דגט שחרור צריך שיהיה עניינו דבר הכורת בינו לבין אדוניו ולא ישאר לאדון בו זכות כמו בגט אשה, שספר בריתות קרייה רחמנא, לפיכך המשייר לעצמו אפילו כתב עצמך וכל נכסי קנויין לך חוץ ממקום פלוני או חוץ מטלית פלוני, אין זה כורת מכל, וכל הגט בטל, ומתוך שאינו גט אין העבד משוחרר, וכיון שאינו משוחרר גם מן הנכסים לא קנה כלום, וכן כל כיוצא בזה.

דף קנ:

י. שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ושייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת לא שייר קרקע כל שהוא אין מתנתו קיימת

⁶⁸ שו"ע ונו"כ שם נז

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר לעיל דף קמו: שאמרו חז"ל שמתנת⁶⁹ שכיב מרע אינה צריכה קנין באחד מדרכי הקנאה שנתבארו במתנת בריא, אלא בדיבור או בכתיבה לבד קונה המקבל, שדברי שב"מ ככתובים וכמסורים דמי⁷⁰.

אולם לא אמרו⁷¹ במתנת שב"מ שקונה בלא קנין, אלא כשנתן כל⁷² נכסיו ולא שייר לעצמו כלום, שאז יש אומדנא שלא גמר להקנות לו אלא אם ימות, שחזקה שאין אדם נותן כל אשר לו לאחרים והוא יחזור על הפתחים.

אבל אם שייר לעצמו מקצת נכסיו שלא נתן, דינה כמתנת בריא⁷³ שאינה נקנית אלא בקנין, המועיל בכל דבר כדינו⁷⁴, ואפילו מת מחליו לא קנה בלא קנין, ואם עשו קנין אינו חוזר אפילו אם עמד מחליו, ואם היה מצוה מחמת מיתה יתבאר להלן.

⁶⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ א

⁷⁰ והוא מתקנת חז"ל כדי שלא תטרף דעת החולה שאינו יכול לעשות קנין המועיל בכל דבר, וחושש שלא יתקיימו דבריו שמצוה, ולכן תיקנו שבדיבור בלבד חז"ל בקנין גמור, ומ"ש ככתובין וכמסורין, ר"ל שבדברים שצריכים כתיבה חז"ל ככתיבה ובדברים הצריכים מסירה, חז"ל כמסירה, ופשוט דכתיבה כדיבור לענין זה, כמ"ש המור.

⁷¹ שו"ע ונו"כ שם ד

⁷² ועי' שו"ת מהר"ש ח"ה סימן קלד בדין שייר לעצמו שט"ח שאינו יכול לגבות בו אלא בשבועה, ועי' אור שמח פי"א מה' זכיה שדן בכתב כל נכסיו ושייר ס"ת, אם חשיב שיור, עיין שם בצדדים לכאן לכאן.

⁷³ דכיון ששייר שוב ליכא אומדנא שמחמת מיתה נתן, וה"ל כמתנת בריא, ובסמ"ע ס"ק כא הוסיף דא"כ היה נותן כל נכסיו, וכתב בנה"מ שם ס"ק יא דאין זו הוכחה, דאפשר שרצה לשייר ליורשיו, אלא הטעם פשוט דכל שלא נתן אלא מקצת נכסיו ליכא אומדנא דמוכת, ולא תיקנו חז"ל מתנת שב"מ כי אם בידוע שנותן מחמת מיתה, ולכן אם עשה קנין קנה ולא אזלינן בתר אומדנא, דלא מבטלינן קנין ברור בדליכא אומדנא דמוכת.

⁷⁴ בכנה"ג הגה"ט אות מ מביא בשם הר"א ששון שמצדד לומר דבמתנת שב"מ במקצת א"צ שיאמר לו לך חזק וקני, ובאות מא כתב הכנה"ג שלענין כתיבה ומסירה בשטרות וכן לענין הלואות, דינו כמתנת שב"מ, עיין שם. עוד כתב שם אות מג בשם התוס' והרא"ש דבמקצת בלא קנין, מ"מ יש בו משום מצוה לקיים דברי המת.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים⁷⁵ שאם שייר אפילו כל שהוא בין בקרקע ובין במטלטלין חשיב שיור להוציאו מדין מתנת שכ"מ, ויש אומרים⁷⁶ שאינו חשוב שיור אא"כ שייר לעצמו⁷⁷ כדי פרנסתו⁷⁸.

יא. הכותב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופא

כבר התבאר לעיל דף קמד. שהכותב כל נכסיו לאשתו, אף על פי שקנו מידו לא עשאה אלא אפטרופסית על יורשיו וזהו הלכתא בלא טעמא שאנו מניחים השטר והולכים אחר אומד דעתינו.

⁷⁵ שו"ע שם כדעת הרי"ף והרמב"ם, וביאר הסמ"ע דאע"פ שמעם מתנת שכ"מ הוא משום שאין אדם נותן שלו והוא ישאל על הפתחים, מ"מ כיון ששייר לו כל שהו, אפשר שהיה בדעתו להשתכר מאותו כל שהו עד שיהיה לו ממנו כדי פרנסתו, אבל הב"י בבד"ה כתב דשמא היה בדעתו לחיות חי צמצום מאז והלאה, וצ"ע.

⁷⁶ רמ"א שם כדעת הרא"ש שכתב דטעמא דמתנת שכ"מ בכולהו שחזור משום דאמדינן דעתיה דלא יהיב איניש כל מאי דאית ליה ומיית הוא ברעב וכו', אבל כשמייר ליתא האי טעמא, הלכך כ"ז שלא שייר כדי פרנסתו איתא להאי טעמא ויש לה דין מתנת שכ"מ

⁷⁷ כתב בנה"מ סק"ט שמתשובת הרא"ש (כלל עה סימן ג) משמע שאם היה חייב לאחרים כנגד מה ששייר דלא חשיב שיור, ואילו מדברי הנ"י משמע דאפילו באופן זה חשיב שיור, וכתב הנה"מ דלשיטתם אזלי, שלדעת הרא"ש דבעינן כדי פרנסתו ונמצא שאם הבע"ח ינבה את השיור לא ישאר לו כלום, אבל הנ"י אזיל בשיטת הרי"ף דבכל שהו חשיב שיור, וביאר הסמ"ע שבכל דהו יכול לפעמים להשתכר הרבה, ולפי"ז לא מיבעיא אם עדיין לא הגיע זמן פרעון החוב, הרי יוכל עד זמן הפרעון להשתכר הרבה, ואפילו הגיע זמן הפרעון, מ"מ סובר שיוכל להשתמט קצת מלפרוע עד שירויח קצת ומאותו קצת ישתכר הרבה, עיין שם.

⁷⁸ עוד כתב הטור בשם הרא"ש, ויראה שיעור פרנסתו, אם הוא עובד אדמה שישיר קרקע כדי פרנסתו ובני ביתו, ואם הוא מתעסק בסחורה או ברבית, שישיר כדי שיוכל להתפרנס מן הרויות, וסיים הטור שכן דעת בעל העיטור, אלא שנסתפק בשיעורו, וכתב דאיכא למימר כדי פרנסתו ל"ב חדש כדאמרינן גבי נכסים מרובים (גבי מזונות הבנות בשו"ע אהע"ז סימן קיג), ע"כ, וכתב הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסגי בפרנסת י"ב חודש, דהא ס"ל שהשיור הוא קרן כדי שישתכר מהרויות, ובודאי שיוכל להתפרנס גם יותר מי"ב חודש, וזהו גם כונת הרמ"א דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק כדעת בעל העיטור דסגי בפרנסת י"ב חודש. ומה שלא הזכיר הרמ"א פרנסת בני ביתו כמ"ש הרא"ש, כתב הסמ"ע דס"ל בדעת הרא"ש דלא בעינן פרנסה לבני ביתו אלא במשייר קרקע, שבודאי אינו יכול לעבדה לבדו וצריכים בני ביתו לעזור, ומש"ה הדין נותן שיהא כדי שיור גם לפרנסתם, משא"כ בשאר רוחים א"צ שיור לפרנסת בני ביתו, עיין שם.

והט"ז כתב שאין לחלק בין קרקע למטלטלין, ובשניהם משערין כדי פרנסתו לאחר ניכוי הוצאות, וכן אם היה מפרנס עד עתה גם בני ביתו, גם השיור צריך להיות כך, שגם זה בכלל האומדנא דלא שביק בני ביתו ויהיב לאחריני, וקצת צ"ע, דא"כ גם כשלא שייר נמצא כשימות ישארו בני ביתו בלא פרנסה, והרי אנו רואים שאינו הושש לבני ביתו, וא"כ גם בשייר למה נאמר שדואג לבני ביתו, ויש לחלק, וצ"ע.

ובכנה"ג כתב שהרמ"א בכונה לא הזכיר פרנסת אנשי ביתו, משום שלדעת הרמב"ם חשיב שיור בכל שהו, הכריע קצת כדעת הרא"ש דצריך כדי פרנסתו, אבל לא לאנשי ביתו, ועי' שו"ת רשד"ם יו"ד סימן קעב.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכבר התבאר במסכת גיטין דף יד. ולעיל דף קלא: שיש אופנים שהכותב כל נכסיו לאשתו קנתה אותם נכסים⁷⁹, ויש אופנים שלא קנתה.

כיצד הכותב כל נכסיו לאשתו בין בריא⁸⁰ בין שכיב מרע, אף על פי שקנו⁸¹ מידו⁸² לא עשאה אלא אפוטרופסית על יורשיו, בין שהיו יורשיו בניו ממנה בין היו מן האשה אחרת או אחיו⁸³ או שאר יורשין. שאין אדם מניח את יורשיו כולן ונותן את הכל לאשתו, לפיכך אומדים⁸⁴ אנו את דעתו שלא נתכוין אלא לעשותה אפוטרופוס כדי שיחלקו לה יורשיו כבוד⁸⁵, בכך שהעמיד את הנכסים ברשותה לפרנסם מהם כפי אומר דעתה ויהיו כפופים לה⁸⁶.

ואם שייר כל שהוא בין קרקע בין מטלטלין, הרי זה השויר הוא מניח ליורשיו וקנתה כל מה שכתב לה והם שלה במתנה גמורה. ובין כך ובין כך לא איבדה כתובתה מאלו הנכסים⁸⁷, שאם כתב לה כולם הרי לא נתן לה כלום ולמה תמחול, שבהיא הנאה שעשה לה הכבוד לעשותה אפוטרופא על כל יורשיו אינה מוחלת כתובתה. וכשנותן

⁷⁹ שו"ע ונו"כ אהע" קו א, חו"מ רמו יב.

⁸⁰ בש"ס לא אפשר הבע"י בבריא שכתב כל הנכסים לאשתו אם כוונתו היה לעשות אותה לאפטרופוס כיון שהוא בחייו ונ"מ אם תפסה מהני כמ"ש בח"ה בכמה מקומות מיהו י"ל קודם שנותנים לה אומרים לה דאין תפסתה תפסה ואין נותנים לה אלא לשם אפטרופוס. ב"ש א

⁸¹ ע' בח"ה סי' רמ"ו שם הביא פלוגת' בזה אם אמרי' בכה"ג דעשאו לאפוטרופוס. ב"ש ב

⁸² שכ"מ דדבריו ככתובים דמי ניהא דנקט אף על פי כל' דל"ת דהקנין הוי כמו יפוי כח להורות דלמתנה גמורה נתכוין וכגון דכתב בלשון יפוי כח דאל"כ מתנת ש"מ שכתוב בה קנין מגרע גרעה אבל בבריא לא יצדק לשון אף על פי דבלאו קנין פשיטא דלא קני. ח"מ שם א

⁸³ זה הוא לשון הרמב"ם וכ"כ נ"י בשם הריטב"א דין אשה אצל שאר יורשין כדין אשה אצל האחין אבל הרא"ש כתב בתשובה הובאה כאן כמור דאם היורשים הם בני אחי הבעל או רחוקים יותר אז הוי מתנה דאינו חושש באלו שיכבדוה, ח"מ שם ג ב"ש ד

⁸⁴ מ"ז שם א

⁸⁵ לא עשאה אלא לאפוטרופוס. זהו הלכת' בלא מעמ' שאנו מניחים השמר והולכים אחר אומר דעתינו. ב"ש

ג

⁸⁶ אם יש יורשים קטנים או שאין יורשים כאן ניהא דמינה אותה לאפוטרופוס אבל אם היורשים גדולים יכולין לוי' אין אנו צריכין לאפוטרופוס כמבואר בח"מ סי' ר"צ סעיף כ"ו בהג"ה ואפשר דמ"מ כל זמן שלא חלקו צריכין לקבל אותה לאפוטרופוס ודוחק לומר דאם הרשות בידם לחלוק הרשות ג"כ בידם שלא לקבל אותה לאפוטרופא. ח"מ שם ב, וע' בח"ה סי' ר"צ אם היורשים גדולים הם יכולים לומר אין אנו צריכים אפוטרופוס, וכתב בח"מ על כל פנים קודם החלוקה צריכים לקבל אותה לאפוטרופוס. ב"ש ג

⁸⁷ דממ"נ אם שייר תו לא אמרי' דאבדה הכתובה לדיעה קמיית' בסעיף ג' ואם לא שייר אז לא הוי מתנה ולדעת יש מי שאומר בסמוך היינו דעת הרא"ש אז אם שייר כ"ש ונתן לה בלשון כל נכסיו הוי מתנה גמורה לענין אפוטרופוס דהוא הלכת' בלא מעמ' ולענין אומדנ' דמחלה הכתובה אמרי' עכ"פ חלק לה כבוד ונתן לה כל נכסיו מסתמא מחלה הכתובה. ב"ש שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

לה הכל במתנה חוץ משירור כל שהוא אף על גב שהיתה לה הנאה במתנה אינה מוחלת שיעבוד כתובתה מן השאר⁸⁸, שאומרת ממה ששייר אני גובה⁸⁹

מי שעשה צוואה⁹⁰ עפ"י ערכאות ונתן כל נכסיו לאשתו, כיון שכתב בשטר הצוואה שיכולה למכור, הרי זה לשון מיותרת, ומשמע שכונתו למתנה גמורה, והרי הם מתנה עבודה.

יב. הנותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כל שהוא אבדה כתובתה

כבר התבאר לעיל דף קלב. שהכותב כל⁹¹ נכסיו⁹² לבניו, או בריא שהקנה להם בקניין⁹³, ונתן לאשתו עמהם קרקע כל שהוא או דקל לפירותיו או פירות

⁸⁸ הלכת מחוקק על שולחן ערוך אבן העזר הלכות כתובות סימן קז סעיף א עיין בסמוך סעי' ד' ד"א והוא דעת הרא"ש דכל שכתב לשון כל נכסיי אף ששייר הרבה אבדה כתובת' ולא אמרי' דלא אבדה כתובת' אלא בכתב לה סך מסויים או שני שלישי נכסיו דאז לא אבדה כתובתה מאחר שלא כתב לה לשון כל. ה"מ שם ד

⁸⁹ ומתוך שתרד לשירור תרד לכולה, שאם יצא שטר חוב על בעלה שהוא קודם למתנה זו ויטרפום ממנה מכח המתנה, תטרופ גם אלו הנכסים מחמת כתובתה.

⁹⁰ ועי' ערך ש"י באהע"ז (שם), ובשו"ת מהרי"א הלוי (ה"א סימן סג) דן במי שעשה צוואה עפ"י ערכאות ונתן כל נכסיו לאשתו, אם זכתה במתנה או אינה אלא אפטרופוס, וכתב דכיון דכתב בשטר הצוואה שיכולה למכור, ה"ז לישנא יתירא, דמשמע שכונתו למתנה גמורה, ובכה"ג הוי מתנה, כדמשמע בחו"מ (סימן רמו סעיף ד) לענין בנו וה"ה לענין אשתו, והאריך לדרון אימתי אמרינן לישנא יתירא לטפויי אתא, אלא שדן שמכיון שכתב השטר עפ"י ערכאות, ובדיניהם ה"ז מתנה גמורה, לכאורה תליא בפלוגתא שהביא הרמ"א בחו"מ (סימן סח סעיף א) בדיון שטר שפסול לפי דיננו וכשר לפי דיניהם אם השטר כשר, ויש לומר שכיון שכתב השטר עפ"י ערכאות הרי בדיניהם הוי כמתנה גמורה, ועכ"פ איכא ספיקא דדינא, ומועיל תפיסתה, ואף על פי שבשו"ע חו"מ (סימן רמו סעיף ה) מבואר דכל שיש ספק אם נתכוין למתנה גמורה על המקבל להביא ראיה, כתב לחלק דשאני התם שהספק הוא מיד לאחר מיתת המוריש ואנו דנים למי ליתן, אמרינן נכסים בחזקת יורשים, משא"כ בשתפסה הנכסים בתורת מתנה, אין מוציאין ממנה, ועוד דאיכא ספק ספיקא בזה, עיין שם, ובשו"ת חשב האפור (ה"ג סימן לב) כתב שמכיון שהעלה השטר בערכאות, ה"ז כאילו אמר בפירוש שיהא כדיניהם כמתנה גמורה ולא כאפטרופוס, וממילא אף בדיננו זכתה במתנה, עיין שם.

⁹¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קו א

⁹² כתבו הח"מ (סק"א) והבי"ש (סק"א) דכותב לאו דוקא, שאם הוא שכ"מ סגי באמירה ואם בריא צריך קנין, ועי' ב"ש (סק"ג) שלדעת הרי"ף לא מהני בבריא, ואף לדעת הרמב"ם לא הפסידה כתובתה אלא משום דלא מפקינן ממונא מספיקא, ואם תפסה תליא בפלוגתא אם מהני תפיסה בספיקא דגמרא, ובבאה"מ (סק"ג) כתב בשם כנה"ג דלעולם היא נקראת מוציא, דאוקמא נכסים בחזקת יורשים, ועי' אבן האזל (פ"ו מה' זכיה ה"ט).

⁹³ בשו"ע כתב לבניו בין זכרים ובין נקבות, והוא מלשון הרמב"ם, והטור הביא בשם הרשב"ם דה"ה אם חילק בינה ובין אחרים, וסיים דלא נהירא לא"א ז"ל, דסובר הרא"ש דוקא אם עשאה שותף בין הבנים דיש לומר משום כבוד שעשה לה ויתרה על כתובתה, אבל כשהילק עם אחרים מה כבוד עשה לה, ויכולה לומר נחת

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

מחוברים הצריכים לקרקע⁹⁴, ושתקה כשנודע לה ולא מיחתה⁹⁵, איבדה זכותה לגבות עיקר כתובה ותוספת מנכסים שחילק⁹⁶. אבל לא הפסידה נדונייתה⁹⁷.

כתב לאשתו⁹⁸ רק מטלטלין⁹⁹, או ששייר לעצמו קרקע כל שהו, ולאחר תקנת הגאונים שכתובה נגבית גם ממטלטלין, הוא הדין אם שייר לעצמו מטלטלין, כתובתה קיימת. שהרי היא אומרת ממה ששייר אני גובה, ומתוך שתרד למה ששייר תרד לשאר נכסים ותטרוף. ויכולה לגבות כל כתובתה

רוח עשיתי לבעלי שלא מחיתי, וכתב הב"י שמלשון הרמב"ם שנחת לפרש בין זכרים ובין נקבות, משמע דס"ל כהרא"ש, ונראה דבנקבות איירי שהן הירשות במקום שאין בנים, אבל כשיש בנים אפשר דדמיא לאחרים, וצ"ע.

⁹⁴ בשו"ע שגם אלה בכלל קרקע כל שהו.

⁹⁵ כן הוא בשו"ע, וכתב בח"מ (סק"ג) אף על פי שלא חילק בפניה, וה"ה אם קיבלה בפירוש ונתרצתה למעשיו, אף על פי שלא כתב כלום, וסיים דאפשר שאפילו לא חילק כל נכסיו מהני אם קיבלה, וכמ"ש הרמ"א (בסעיף ב) שאם אמרה אין (הן) צריכה לקיים, ובב"ש (סק"ד) כתב שלדעת רש"י דוקא כשמחלק בפניה, ולדעת בעל המאור והעיטור דוקא כשהיתה שם וקיבלה, ועיי"ש שתמה על הרמב"ם (פ"ו מה' זכיה ומתנה ה"ט) מנ"ל דבנודע לה ושתקה סגי, ואם נאמר דלר"נ שפסק כר' יוסי סגי בכך, א"כ אפילו לא נתן לה כלום ושתקה מהני, וכמ"ש הרמ"א להלן בשם הראב"ן.

⁹⁶ היינו שאינה יכולה לגבות מנכסים שחילק לשאר בניו, אבל מנכסים שיבאו לו אח"כ יכולה לגבות (וכתב בשו"ע שאפילו באו לידו מנכסים אלה, כגון שמת אחד מבניו וירשו, גובה מהם), ומ"ש איבדה כתובתה נראה משום דסתמא דמשנה בשכ"מ איירי ואין דרך שיבאו לו נכסים אחרים. כתב בפת"ש (סק"א) בשם ישועות יעקב דמנכסים שמכר קודם לכן יכולה לגבות (כדין משועבדים) שלא מחלה אלא על נכסים אלה שחילק, עיין שם. כתב הט"ז (בסימן קו סק"ז) עפ"י מ"ש בשו"ע (שם סעיף ה), שאם הוברר הדבר שנתכוין בזה כדי להפסידה כתובתה, לא הפסידה כתובתה, עיין שם, ועי' להלן.

⁹⁷ רמ"א וביאר הבי"ש (סק"ה) דדוקא בכתובה ותנאי כתובה מקילין, אבל נדוניא דינו כחוב, ואם קבלה עליה הוי מחילה אף על הנדוניא שאינה בעין (אבל מה שהוא בעין פשיטא דלא הוי מחילה, שהרי הוא שלה ואין זה מדין גביה), וכ"כ באה"ט (סק"ה) בשם הרש"ך, וכתב עוד שלגבי תוספת שלישי, דעת הרשב"ם דהוי כנדוניא ולדעת המהרי"ט דינה כעיקר כתובה, וציין לדברי הרמ"א בסימן ק (סעיף ה) שכתב דהוי כנכסי צאן ברזל ולא כתוספת, וביארו האחרונים שהוא מטעם שהוא מוחזק בנדוניא, והוי כנדוניא, ולפי"ז מה שאמרו תוספת, היינו מאה זקוקין.

⁹⁸ שו"ע ונו"כ שם ב

⁹⁹ מלשון השו"ע, שהוא מדברי הרמב"ם, שכתב לה עמהם, נראה דאיירי שלכולם לא חילק רק מטלטלין, ואפ"ה לא איבדה כתובתה, משום שבמה שנתן לה מטלטלין אין זה כבוד לה כל כך שבגלל זה תמחול על זכותה, וע"כ איירי שלא היה לו קרקע בכלל, שאם היה לו קרקע ולא חילק רק כל המטלטלין שיש לו פשיטא שלא מחלה, שהרי יש לה ממה לגבות, אבל בגמרא בעובדא דפלגא לברת משמע שלבניו חילק כל קרקעותיו ולה נתן רק מטלטלין, וכ"כ בפרישה, והב"י כתב שלאחר תקנת הגאונים שכתובה נגבית ממטלטלין, ה"ה אם נתן לה מטלטלין הוי כנתן לה קרקע, אבל הדי"מ והב"ח חולקים, וכתב הח"מ (סק"ד) שאם נתן לבניו קרקע ולה מטלטלין לכו"ע לא אמרינן דמחלה וכ"כ הבי"ש (סק"ו).

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא בתרא

אף יותר ממה ששייר לעצמו, שמתוך שתירד לגבות ממה ששייר תגבה גם משאר נכסים.

יג. מברחת צריכה שתכתוב כל נכסיה

כבר התבאר במסכת כתובות דף עט. שאשה שיש לה נכסים ורוצה לינשא ורוצה להבריה הנכסים כדי שלא יזכה בהן בעלה לא לאכול הפירות ולא ליורשה, ועמדה האשה שכתבה¹⁰⁰ כל נכסיה לאחר¹⁰¹ קודם וסמוך לנישואיה, אין זו מתנה גמורה, והרי זה שטר הברחה כלומר שטר שמתכונת להבריה נכסיה מבעלה שלא יהיה לו שליטה בהם, אפילו לא הודיעה לעדים שמכוונת להבריהם, רק שידוע שעומדת לינשא או שנישאת מיד אחר המתנה, או אומדים דעתה שלהבריה כוונה, ואם נתאלמנה או נתגרשה המתנה בטלה, ויכולה לחזור מהמתנה¹⁰², ואם מתה בחיי בעלה קודם שחזרה זוכה המקבל במתנתו בקנין גמור¹⁰³,

במה דברים אמורים שנתנה לו כל נכסיה ולא שיירה לעצמה כדי פרנסתה, שאז אמדינן דעתה שלהבריה מבעלה נתכוונה, שאין אדם משארי עצמו ללא נכסים ולתת כל אשר לו לאחרים ואפילו הם קרוביה ואפילו בנה ובתה, אבל אם שיירה לעצמה כדי פרנסתה מתנתה מתנה, וי"א שאפילו שיור כל שהוא מתנתה מתנה¹⁰⁴.

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ אבה"ע"ו צ"ג, דאומדנא דמוכח הוא שלא נתכונה למתנה גמורה אלא להבריה מבעלה שלא יזכה בנכסים אלה, שהרי אין דרך לכתוב כל נכסים לאחר, וגם היה סמוך לנישואיה, אבל אם נתנה רק מקצת נכסיה אין כאן אומדנא דמוכח, ואמרינן דלמתנה גמורה נתכונה, וכתב בב"ש (ס"ק כח) שאם נתנה מקצת נכסיה ועדי השטר מעידים שאמרה שנתכונה להבריה, אם כתב ידם מקוימים ממקום אחר אין נאמנים.

¹⁰¹ ואפילו כתבה לקרוב משפחה אומרינן אנו שלהברחה התכונה.

¹⁰² כן כתב בב"ש (ס"ק לא), והיינו בין לחזור לעצמה ובין לתת לאחר, ומ"מ כתב הבי"ש שמיד כשחזרה בה נעשה נכסי מלוג, אא"כ חזרה ומכרה מיד קודם שנודע לבעל. שתופסת המכירה כמבואר לעיל דף עח:

¹⁰³ שו"ע שם, דלהכי אהני מתנתה שלא נתכונה אלא להבריה מבעלה שלא יירשנה. וכתבו הח"מ (ס"ק כב) והבי"ש (ס"ק כט) שאם מת הבעל ואח"כ מתה היא קודם שחזרה, מיד כשמת הבעל נתבטלה המתנה ואין המקבל זוכה, אלא יורשיה זוכים אותה.

¹⁰⁴ לבוש שם כתב כדי מית י"ב חודש וע"י בח"מ (סק"כ) שדן אם בשויר כל שהו מוציא מכלל כל נכסיה, והשוה לדין שכ"מ שבה"מ (סימן רנ סעיף ד), ושם נחלקו המחבר שפסק, בדעת הרי"ף והרמב"ם ששויר כל שהוא מוציא, והרמ"א כתב כדי פרנסתו, הסמ"ע ס"ק יז דהרא"ש לא ס"ל דסגי בפרנסת י"ב חודש, דבעינן כדי פרנסתו כל ימי חייו, ודלא כהלבוש שפסק דסגי בפרנסת י"ב חודש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

גם אם שיירה כדי פרנסתה דמתנתה מתנה זהו רק שכתבה לו מתנה סתם, אבל אם כתבה למקבל קנה מהיום ולכשארצה, לא קנה המקבל קנין גמור עד שתרצה¹⁰⁵.

ובכל הנזכר אף על פי שאמרו שאין המקבל זוכה במתנה¹⁰⁶, מועיל לפירות וירושה, שלא יאכל הבעל הפירות¹⁰⁷, ואם מתה בחיי הבעל אינה יורשה¹⁰⁸.

יש מי שאומר שדין המברחת דוקא כשלא כתבה לו, מתנה גמורה, מתנה חלוטה, או מתנת עלמין, אבל אם כתבה לו כן קנה לגמרי. ואם כולם כותבין כן לא קנה שאינו אלא שיפור לשון השטר. אולם אם ידעה שכותבים כך כעת בשטר, ולא מחתה אפשר המתנה קיימת¹⁰⁹.

אולם גם באופן זה בגלתה דעתה שכוונתה להבריח מבעל שרצונה לישא, אין המתנה חלה כנזכר¹¹⁰.

יד. אמר נכסי לפלניא עבדא איקרי נכסי

¹⁰⁵ שו"ע שם, וכ"ש שיכולה לחזור מהמתנה, כמ"ש בבי"ש (ס"ק לא). וכתב בבי"ש (סק"ל) שנהלקו הראשונים בזה, שלדעת הר"ח והרא"ש המתנה חלה מהיום, אלא שיש תנאי שתוכל לחזור אימת שתרצה (ונראה שאם מתה ולא חזרה חלה המתנה), ולפירוש הרמב"ם אין המתנה חלה מהיום רק משעה שתרצה (ולפי"ז אם מתה ולא אמרה שרוצה אין המתנה חלה, וצ"ע, וכתב הבי"ש שלדעת הרא"ש המקבל אוכל פירות, ולדעת הרמב"ם אין המקבל אוכל פירות).

¹⁰⁶ שו"ע שם, בין ברישא כשנתנה כל נכסיה ובין בסיפא כשכתב לכשארצה, ואמרו בנמרא הטעם שעשאו כנכסים שאינם ידועים לבעל, שאינו אוכל פירות בהם, כמ"ש לעיל דף עה, וה"נ כיון שנתנה מתנה אף על פי שאין דעתה אלא להבריח, מועיל שיחשב כאילו חושב הבעל שהמתנה מועילה. ובבי"ש (ס"ק לא) כתב בשם הטור שהמקבל אוכל הפירות, ואה"נ אם רוצה יכולה למכור, אבל אם לא מכרה זוכה בהם המקבל, ועי' הפלא"ה (בקו"א) שהאריך בזה.

¹⁰⁷ כתב בח"מ (ס"ק כג) מדברי הרא"ש שיכולה למכור הפירות ואין המקבל יכול לעכב,

¹⁰⁸ כתב בח"מ (ס"ק כג) בשם הר"ן שהקשה התינוח לענין אכילת פירות, אבל לענין ירושה הרי הבעל יורשה, שהרי אף בנכסים שאינם ידועים הבעל יורשה, דהא אמרינן לכתחילה לא תמכור, וכ"ש למ"ד ירושת הבעל דאורייתא, ותירץ דמכח האומדנא הוי כאילו פירשה שאם תמות בחיי בעלה יזכה בה מקבל המתנה, ובס"ק כה כתב הח"מ בשם הר"ן דאע"פ שמתה ולא אמרה שרוצה שתתקיים המתנה, וא"כ למה לא יירש הבעל, ותירץ דהרמב"ם ס"ל ירושת הבעל דרבנן, ויכולה לעקור ירושה זו, אמנם לפיר"ח והרא"ש שהמתנה חלה מהיום אם לא תמחה, כמ"ש לעיל, בלא"ה ניהא, דכיון שמתה זכה המקבל במתנה. ובבי"ש (ס"ק לג) כתב שלדעת הר"ן למ"ד ירושת הבעל דאורייתא, באמת יורש הבעל, וכתב עוד לדעת הרא"ש כשנתנה מקצת נכסיה שאם מת הבעל ואח"כ מתה היא ולא חזרה בפירוש מהמתנה, זוכה המקבל, ולא דמי לדין הרישא נבי נתנה כל נכסיה שכתב הרא"ש שנותנים ליורשים, דשאני התם דאיכא אומדנא דמוכח שכונתה היתה לחזור לאחור מיתת הבעל, אבל במקצת נכסים ליכא אומדנא דמוכח, אלא משום התנאי לכשארצה יכולה לחזור, וכיון שלא חזרה בה למה לא יזכה המקבל, עיין שם.

¹⁰⁹ שו"ע ונו"כ שם ח"מ כו ב"ש לד'

¹¹⁰ ב"ש לה, ועי' שו"ת מנחת יצחק (ח"ו סימן קע אות ח ואילך) תשובה ארוכה בדין מתנה להברחה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

אמר נכסי¹¹¹ לפלוני נוטל כל המטלטלין וכל הקרקעות והעבדים ובהמות ועופות ותפילין וספרים¹¹², וכן שטרות¹¹³, אבל ס"ת יש בו ספק¹¹⁴ אם הוא בכלל נכסים.

אמר לתת בגדים¹¹⁵, כל מה שנקרא בגד בין בגדי חול ובין בגדי שבת בכלל.

א. נכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף ובשטר ובחזקה

כבר התבאר במסכת קידושין דף כו. שקרקע¹¹⁶ נקנית בכסף, בשטר, בחזקה, בקנין סודר¹¹⁷.

¹¹¹ שו"ע ונו"כ רמח"א

¹¹² שו"ע ונו"כ סו מב אלא שבלא"ה אינו נקנה בלא כתיבה ומסירה, והנ"מ רק לגבי מתנת שכ"מ דככתובין ומסורין דמי, ועי' בש"ך שם שהביא דיעות הראשונים אם צריך להוסיף גם באמירה שהוא מקנה הם וכל שעבודם

¹¹³ ובחידושי רעק"א כתב דמלוה ע"פ אינו בכלל נכסים, ועי' פת"ש שכ"כ גם בשו"ת משכנות יעקב, אלא שמסתפק במלוה ע"פ שיש עליו משכון מה דינו, עיין שם, ועי' שו"ת הראנ"ח ח"א סימן עז שכתב דמעות בעין הוי בכלל נכסי

¹¹⁴ שו"ע ונו"כ רמח"א שם ורמ"א שם סעיף יב, ולכן אם תפס המקבל אין מוציאין מידו (ובמ"ש הרמב"ם והשו"ע שאם תפס אין מוציאין מידו, עי' בנו"כ שדנו בזה מ"ש משאר ספק במתנת שכ"מ כגון בהגך דיהנה פלוני וכיוצא בזה דמשמע דלא מהני תפיסה, ועי' בנחל יצחק סימן כה בדין ספק בתקנה ענף ב שהאריך בזה, ועי' אור שמח פי"א מה' זכיה), ובפת"ש שם כתב בשם שו"ת נוב"ת חו"מ סימן מג שאם נתן כל הספרים גם ס"ת בכלל, ובשם שו"ת חת"ס חו"מ סימן קמג כתב שמפקפק בזה, ונראה מדבריו שעכ"פ במקום שיש שאר ספרים שלומדים מתוכם וכונתו שילמדו בהם, נתכוין יותר לשאר ספרים מס"ת, עיין שם. ובשו"ע סתם וכתב אמר נכסי לפלוני, ומשמע דאירי גם במתנת בריא, אבל הרמב"ם (פי"א מה' זכיה הט"ו) כתב הלכה זו גבי שכ"מ, וכתב באור שמח פכ"א מה' מכירה דבבריא כיון שאסור למכור ס"ת אין ס"ת בכלל, אבל גבי שכ"מ מסתפק הרמב"ם אם ס"ת בכלל נכסים, דלאחר מיתה לא עביד איסורא, ועי' בדבריו פי"א מה' זכיה, ודן שם בדברים שאין לו בהם רק טוה"נ אם הם בכלל נכסים, למ"ד טוה"נ ממון.

¹¹⁵ רמ"א שם יא, ועי' מנח"פ בענין בגדי יום טוב ותכשיטים, ובחידושי רעק"א כתב שאין תפילין בכלל מלבושים, ומנעלים בכלל מלבושים, ועי' פת"ש שם סק"ח שמשי שהכינו לבגד לא הוי בכלל בגד, וכתב עוד במי שנתחייב ליתן בגד טוב דגם בינוני הוא בכלל טוב, עיין שם. וכתב הט"ו דהיינו דוקא כשאמר בגדיה, דמשמע כל בגדים, אבל כשאמר סתם בגדים, אין לו אלא שני בגדים, דמיעוט רבים שנים.

¹¹⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ קצ א

¹¹⁷ אבל אינה נקנית במשיכה אפילו במקום שאפשר במשיכה כגון זרעים שבעציץ נקוב כמבואר בנתיה"מ ריש קצו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

קנין בסף¹¹⁸ קונה בקרקע קנין גמור¹¹⁹, ובמקום שדרך לכתוב שטר אינו קונה עד שיכתוב שטר.

ב. שאין להם אחריות אין נקנין אלא במשיכה

מטלטלין נקנין¹²⁰ במשיכה¹²¹ או בהגבהה¹²², ובקנין סודר¹²³, ובאגב קרקע¹²⁴ ובקנין חצר¹²⁵, חוץ ממטבע שאינו נקנה בקנין סודר.

ג. ושאינן להן אחריות נקנין עם נכסים שיש להן אחריות בכסף ובשטר ובחזקה

¹¹⁸ שו"ע ונו"כ קצ א

¹¹⁹ ובשו"ע לא הוזכר כאן ענין אמירה אם צריך שיאמר הלוקח או המוכר שהקנין נעשה ע"י נתינת הכסף, וכ"כ בערוה"ש גבי ק"ס וחליפין שזה בשוה שא"צ אמירה, ומ"מ פשוט שצריך איזה מו"מ ביניהם בענין המקח, ובד"ג כלל פט סימן ג משמע דגם בנתינה מלוקח למוכר צריך אמירה, אלא שאין נ"מ אם אמר המוכר שדי מכורה לך או שאמר הלוקח שדך קנויה לי, עיין שם, וכן כתב בכנה"ג,

¹²⁰ שו"ע ונו"כ שם קצח א

¹²¹ כתב בנה"מ שם סק"א שבמקום דלא שייך מעות, כגון במתנה, או שמנבהו בחובו וכן בהפקר, קונה במשיכה דבר תורה, אבל במקום דשייך נתינת מעות אינו קונה מן התורה רק במעות, ומשיכה אינו אלא מדרבנן (ע"י ש"ך סימן ר סוף סק"ה שכתב דמשיכה דאורייתא, וכתב במשפ"ש דאפשר דאיירי במתנה), ובחידושי רעק"א הביא מחלוקת הראשונים בזה, וכתב בפת"ש סק"א בשם דגומ"ר שלפ"ז אם קנה הפין במשיכה וקידש בו אשה ובא אחר וקידשה, צריכה גט משניהם, דלחומרא לא עקרו דבר תורה דמשיכה לא קניא, והפת"ש כתב שאין הדבר כן, ואם קנה במשיכה יכול לקדש בו מן התורה, עיין שם,

¹²² ונראה דהגבהה ומסירה דינם כמשיכה, וכ"כ באמרי בינה קונטרס הקנינים דהגבהה אינה אלא מדרבנן, ותמה על המשובב נתיבות בסימן עב שכתב דהגבהה מן התורה, ומסתבר דה"ה מסירה, פתחי חושן חלק ח פרק ב הערה כה. ועי' קצה"ח סק"א שהביא מדברי הרמב"ן דמתנה אינו נקנה דבר תורה אלא בחליפין או בחצירו או באגב (ע"י מ"ב סימן תרנח סק"י), ותמה דלפ"ז משמע דגם יד אינו קונה, וא"כ איך קונה בחצירו שהוא מדין יד, ואפילו למ"ד חצר משום שליחות, הרי במקום שאינו קונה מדין יד מודה דלא קני בקנין חצר, עיין שם שנשאר בצ"ע, ועי' שד"ח כללים מערכת מ' כלל פא בדין משיכה במתנה, ובמנ"ח מצוה שלו כתב דמה"ת אינו קונה כמטלטלין אלא בכסף או בקנין סודר (וכן חליפין שוה בשוה), וכל שאר הקנינים אינם אלא מדרבנן, ובדעת הרמב"ן מצדד לומר דידו קונה מה"ת, עיין שם, ובחתן סופר שער המקנה סימן א מוכיח מדברי הרמב"ן דקנין אגב הוא מדאורייתא, דאל"כ לא יועיל גם קנין סודר, דבמה יקנה המקנה את הסודר, אם לא בקנין אגב.

¹²³ שו"ע ונו"כ שם קצח א

¹²⁴ שו"ע ונו"כ רב א

¹²⁵ שו"ע ונו"כ קצח ה וסימן ר אוגם נקנים בקנין סיטומתא, כמ"ש בשו"ע סימן רא סעיף א. ובמשפט שלום סוף סימן קצח כתב בשם שו"ת מהר"ם אלשי"ך סימן י דכלי אינו נקנה בחזקה במה שהניח חפציו בתוכה, שאין קנין חזקה במטלטלין, עיין שם, ועי' תוס' בכורות דף יג ד"ה מיד.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת גיטין דף כב. ובקידושין שם. שמלבד הקנינים שנאמרו בקניית מטלטלין יש קנין אחד במטלטלין שיכולין לקנותן אגב קרקע¹²⁶, כלומר שאם מכר או נתן קרקע ומטלטלין כאחד¹²⁷ להבירו, כיון שקנה הבירו הקרקע באחד מן הדרכים שקונין בהן הקרקע, נקנו לו גם המטלטלין אגבן בכל מקום שהם אפילו אם אינן צבורין בתוך הקרקע, ודבר זה למדו¹²⁸ מקרא¹²⁹ דכתיב בבני יהושפט (דברי הימים ב כא פסוק ג) וַיִּתֶּן לָהֶם אֲבִיהֶם מִתְּנוֹת רְבוֹת לְכֶסֶף וְלָזָהָב וְלַמְּגָדָנוֹת עִם עָרֵי מְצֻרוֹת בִּיהוּדָה, כלומר¹³⁰ שנתן להם כל מתנות המטלטלים הנזכרים אגב קרקעות של ערים בצורות, לפיכך אמרו שנקנין המטלטלין אגב הקרקע¹³¹, בין שהיו שניהם במכר או שניהם במתנה, בין שהקרקע במכר והמטלטלין במתנה או המטלטלין במכר והקרקע במתנה, כיון שקנה קרקע באחד מדרכי הקנין, קנה מטלטלין עמהו מבלי שיעשה בהם קנין אחר¹³².

יש אומרים¹³³ שאפילו הקרקע בשכירות או בהשאלה, והמטלטלין במתנה או איפכא קנה.

¹²⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ רב א

¹²⁷ סמ"ע שם א

¹²⁸ ב"ק יא.

¹²⁹ במשפט שלום הביא מדברי הראשונים שנחלקו אם קנין אגב הוא קנין דאורייתא או מדרבנן, ועי' אמרי בינה קונטרס הקנינים סימן טו וסימן יח, ובהתן סופר שער המקנה סימן א (וכתב שם ליישב מה שהשימו מימרא דרבא בקידושין לפירש"י שאינו קונה באגב כי אם כשנתן כל דמי המטלטלין), שד"ח כללים מערכת א' אות קד, קיא, וקסג, ובפאה"ש שם אות קו.

¹³⁰ סמ"ע שם ב

¹³¹ כתב בערוה"ש שאם הקנה מטלטלין אג"ק באופן שאינו מועיל, אף קנין הקרקע בטל, כיון שבטלה מקצתה בטלה כולה, ועוד כתב שאם כתב בפירוש שמקנה הקרקע מעכשיו, אף על פי שפירש שלא תתקיים המתנה אלא לאחר מיתה, דבריו קיימים וממילא יכול להקנות מטלטלין אגב הקרקע.

¹³² והנה הותני וצ"ל בספרו תפארת יעקב חקר במקנה קרקע ומטלטלין כאחת, ונתבטל הקנין של הקרקע כגון הנמצאת שאינו שלו או דעייל ונפיק אוווי, אם מתבטל קנין המטלטלין. ומצאתי חקירה זו בשואל ומשיב מהדורא קמא חלק (ב') [ג'] סימן ר"ג, ופשיט מתוס' ערכין כ"ט ע"ב [ד"ה ולא ידענא] דבטיל קנין המטלטלין. מיהו שם מיירי בקנין חזקה, אבל בקנין כסף צ"ע. בית יעקב ב שם

¹³³ כן מוכח בש"ס פ"ק דמציעה' (דף י"א ע"ב) ופ"ק דקדושין (דף כ"ז ע"א) ומוכח התם דקרקעות במכר ומטלטלי במתנה נלמד מקרקע בשכירות ומטלטלין במתנה וא"כ דברי הר"ב שכ' דין זה בלשון ויש אומרים צ"ע דהא אדרבה דין זה פשוט יותר וכתב עוד ר' ירוחם שם וקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה יש מי שכ' דלא קנה ומדברי התוס' נראה דקנה עכ"ל ומביאו ב"י וד"מ ולא ידעתי למה יגרע שאל' משכירות וכן מוכח להדיא מדברי התוס' פ"ק דמציעה' דף י"א ע"ב ומדברי הרא"ש שם גבי עובדא דר"ג וזקני' דקרקע מושאל ומטלטלי' במתנה קנה כמו בשכירות ומביאם ב"י לעיל סי' קצ"ה ס"ס י"ב ע"ש. ש"ך שם ב, ועיין קצוה"ח ודגול מרבבה שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת בבא בתרא

יש אומרים¹³⁴ שאם המטלטלין הנקנין מונחים ע"ג הקרקע הנקנית, אפילו אינו אומר לו בפירוש שיקנה המטלטלין אגב הקרקע, קונה המטלטלין, ויש חולקים¹³⁵.

ד. שני שטרות הן אמר זכו בשדה זה לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר ואינו חוזר בשדה על מנת שתכתבו לו את השטר חוזר בין בשטר בין בשדה

כבר התבאר במסכת קידושין דף כז. שאם אמר לשנים¹³⁶ כתבו ותנו שדה לפלוני, כל שהנותן חי ולא כתבו או שכתבו ולא נתנו יכול לחזור, וכשכותבין השטר והגיע השטר ליד המקבל, זכה המקבל בקנין שטר שעשו אלו בשליחות הנותן.

ואם לא חזר כותבין ונותנים לו, ואם מת קודם¹³⁷, אין כותבין ונותנים¹³⁸.

אמר לשנים¹³⁹ זכו בשדה זו לפלוני וכתבו לו שטר, והחזיקו העדים בשדה, השדה נקנה למקבל בקנין לבר, אין הנותן יכול לחזור מהמתנה, אבל יכול לחזור שלא יכתבו לו שטר. ולפיכך יכול למחות שלא יכתבו השטר.

אמר להם¹⁴⁰ זכו לפלוני בשדה זו ע"מ שתכתבו לו את השטר, או ע"מ שתתנו לו מאתיים זוז, אף על פי שהחזיקו בשדה, יכול לחזור בו שלא יכתבו לו שטר או שלא יתנו מאתיים זוז, ותתבטל גם המתנה. שמכיון שתלה המתנה בתנאי דשטר או נתינת מאתיים זוז, הרי כל שלא נתקיים התנאי לא חלה המתנה, ולכן יכול לחזור בו שלא יקיימו התנאי וממילא תתבטל גם המתנה.

¹³⁴ שו"ע ונו"כ שם רב ב. כדעת הרמב"ם, הכיון שמונחים על הקרקע חשבינן המטלטלין שעל גבה כאילו הן מגוף הקרקע ומחוברים אליה, סמ"ע.

¹³⁵ רמ"א שם, דאף בצבורים ומונחים צריך שיאמר, והיינו במקום שאינו קונה מדין חצר, כגון שאינו משתמר, ועי' חידושי הרי"ם סימן קצח ס"ק יב.

¹³⁶ שו"ע ונו"כ חו"מ רנ כד

¹³⁷ שו"ע ונו"כ שם

¹³⁸ דאין שטר לאחר מיתה, ונראה שאפילו מת בין כתיבה לנתינה ה"ז כשטר לאחר מיתה, ועי' פת"ש סק"ז, וסיים בשו"ע א"כ קנו מידו, והיינו שאם קנו מידו אינו יכול לחזור, שכבר זכה משעת קנין, ומ"מ יכול לחזור מהשטר, פתחי חושן חלק ה פרק טו הערה נד.

¹³⁹ שו"ע ונו"כ שם רמנ ו

¹⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

ואפילו כבר כתבו השטר, כל זמן שלא מסרו לו¹⁴¹, יכול לעכב מלמסור ותתבטל המתנה, דכתבו ומסרו קאמר, וכל שלא נמסר לא נתקיים התנאי¹⁴².
ואם אמר כתבו וזכו לו בשטר וכתבו השטר, נחלקו הפוסקים¹⁴³ אם יכול לחזור מנתינת השטר.

¹⁴¹ וכתב בערוה"ש בשם הר"ן שאין המקבל יכול לומר הריני כאילו התקבלתי, שהרי תלה הנותן בתנאי כדי שיוכל לחזור בו, וכתב עוד דמשמיחה בכתיבת השטר נתבטלה המתנה למפרע, ואף אם יתרצה אח"כ צריך קנין אחר, מיהו כל זה באומר ע"מ שתכתבו, אבל אם אמר ע"מ שאתרצה בכתיבת השטר, מניחין הפירות ביד שלישי ולכשיתרצה חל הקנין למפרע, ואפילו אמר בינתיים שאינו רוצה, אם יתרצה אח"כ מועיל, עיין שם, ובתרומת הכרי תמה מהיכי תיתי יוכל הנותן לעכב על העדים מליתן להם משלהם מאתיים זוז, וממילא תהא המתנה קיימת, וסיים בצע"ג, עיין שם.

¹⁴² והמחבר סתם כדיעה ראשונה שבטור שהוא דעת הרא"ש, אבל הטור כתב שם בשם יש אומרים דדוקא בתנאי דכתיבת השטר יכול למחות, כיון שהוא חובתו של נותן, כיון שהוא עשאו שלוחים, יכול גם לבטל שליחותם, אבל בתנאי דע"מ שתתנו לו מאתיים זוז, אינו יכול לחזור, שאם ירצו יתנו לו המאתיים זוז ויזכה בשדה, שאינו אלא כשאר תנאי דעלמא דאם נתקיים התנאי נתקיימה המתנה למפרע, ואינו יכול לעכב על ידם מליתן, ודעת הרא"ש דגם בע"מ שתתנו יכול לבטל, משום שתנאי זה אינו אלא פטומי מילי כיון שהוא לטובתו של מקבל ותנאי זה לאו תנאי הוא, ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא א"כ הוי כאילו אין כאן תנאי כלל וממילא נתקיים המעשה, זה אינו, דדוקא לטובת הלוקח הוא כאילו אינו, אבל מה שיש בתנאי לטובת המוכר, יש בו דיני תנאי, וכל שחוזר בתנאי גם המעשה בטל, עיין שם, פתחי הושן שם הערה נח.

¹⁴³ בשו"ע שם יא הביא ב' דיעות בזה, ודיעה שניה ס"ל שאינו יכול לחזור, דמיד שנכתב השטר זכו למקבל, והוי כנמסר לו, ודיעה ראשונה ס"ל דכיון שבשעת אמירה עדיין לא נכתב השטר אינו יכול לעשותם שלוחים לזכות, משום דהוי דבר שלא בא לעולם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

